

sitt modersmål, då det gäller att skriva ett bref till far eller mor eller affatta en enklare affärsskrivelse. Redan föreliggande glädjande nog vittnesbörd, att somliga skolor, trots den tidsödande rättskrifningen, gjort beaktansvärda framsteg i nu omtalade afseende. Åtskilliga läroboksförfattare söka ock komma skolans lärare till hjälp i deras sträfvanden. Så utgafvos t. ex. under fjoråret tvenne arbeten, som torde komma att mycket gagna uppsatsskrifningen i folkskolan. Det ena var utgifvet af professor *G. Cederschiöld* och seminarieadjunkten *V. Olander*, och det andra hade till författare *Hedda Andersson*. Den för folkskolans barn nödiga undervisningen i *språklära* har gjort ganska goda framsteg i praktisk riktning genom användning af *W. Norléns*, *N. Kroks* och *K. O. Sjölanders* m. fl. läro- och öfningsböcker. Man har genom dessa alltmer kommit ifrån ett ensidigt och ofruktbart teoretiserande.

Räkning och geometri.

Den elementära undervisningen i ett så praktiskt ämne som *räkning* bedrefs under långa tider på ett synnerligen opraktiskt sätt, i det lärjungarne först fingo inlära i minnet oförstådda regler och sedan enligt dessa mekaniskt lösa huvudsakligen stora sifferexempel. Ehuru förhärskande under skolans första tid fortsatte dock detta undervisningssätt in på den 25-års period, hvarpå vi nu blicka tillbaka, men redan i medlet af 1870-talet var det dock i aftagande, och räkneundervisningen började att slå in på en annan väg.

Man fordrade nu, att räknekonsten skulle inöfvas genom i praktiska lifvet förekommande sakexempel, och att räknelagarna skulle framgå såsom resultat af den medelst dessa exempel vunna insikten. På grund af dessa fordringar måste lärarne ofta och omedelbart undervisa lärjungarne om de olika räkneuppgifternas natur och gifva dem ledning för lösningen.

Banbrytarna för denna riktning i räkneundervisningen voro *K. P. Nordlund* och *L. C. Lindblom*, hvilken senare genom sina utgifna exempelsamlingar verksamt bidrog till den förklarande och heuristiska metodens utbredning i folkskolorna. Men hade man förut ensidigt uppdrifvit färdigheten att operera med stora tal, kom man nu snart in på den motsatta ytterligheten att så vidlyftigt fördjupa sig i förklarande af operationerna, att lärjungarne icke under hela sin skoltid hunno förvärfva någon färdighet att verkställa dessa operationer. Härigenom gick man tydligen på sidan om den anvisade rätta vägen.

Utkom så folkskolelärobokskanskningskommitténs utlåtande 1887. Tillämpande dess grundsatsar i fråga om räkneböckers uppställning och innehåll ha flera förtjänstfulla arbeten blifvit utgifna och ganska allmänt antagna, hvarigenom räkneundervisningen numera erhållit en metodiskt väl genomtänkt och i praktiskt hänseende ändamålsenlig plan. Den fordrar nämligen flitig användning af lämplig åskådningsmateriel, hvarje moment behandlas med tillräcklig fullständighet, innan öfvergång sker till något nytt, sak- och sifferexempel omväxla stadigt för att främja både insikt och färdighet, och alla uppgifter begränsas till jämförelsevis små talområden. Räkneundervisningsmetoden i våra folkskolor torde härigenom vunnit stadga, och alla anledningar finnas att tro, att den ock skall komma att bära goda frukter.

Hvad beträffar *geometrien* har folkskolan aldrig lyckats bibringa sina lärjungar något större mått af kunskaper i detta ämne. På många ställen har geometrien behandlats mindre såsom ett själfständigt läroämne än såsom blott ett bihang till räkneundervisningen. Vanligen har man inskränkt sig till att mäta och beräkna rätliniga geometriska figurer. An i dag är geometrien tämligen mycket tillbakasatt, på grund därpå att den betraktas såsom det minst nödvändiga af kunskapsämnen; endast i folkskolorna på några större orter torde man hinna meddela något väsentligt utöfver det allra vanligaste. Undervisningsmetoden i ämnet har dock alltid varit praktisk och åskådlig.

C. J. G.

Realämnen.

Redan i 1842 års folkskolestadga bestämdes, att geografi, historia och naturlära skulle upptagas på folkskolans läseschema. Men brist på lämpliga läroböcker, underhållig lärarebildning och framför allt allmogens motvilja mot dessa fack förorsakade, att de endast långsamt kunde erhålla den plats, som gällande lag tillförsäkrade dem. Skolvännernas första bemödanden gingo därför ut på att få dem införda i folkskolorna. Deras ansträngningar kröntes också med framgång. Därför kunde en förut af oss åberopad officiell berättelse från kvartsekets början intyga, att i »historia och geografi meddelas undervisning vida allmänare än förut». Efter hand öppnades äfven allmänhetens blick för dessa läroämnen betydelse. Särskildt torde den af k. m. t. prisbelönta, af *N. J. Berlin* författade läseboken i naturlära i icke ringa mån bidragit till väckande af menige mans intresse för detta läroämne. Samme författares lärobok i naturlära vann äfven en oerhörd spridning och var ännu i början af 1870-talet en allmänt förekommande lärobok i folkskolan, ehuru den då började vika för andra af *G. M. Celander*, *A. Segerstedt* m. fl. författare. Dessa ha åter i sin ordning fått lämna plats för den af *A. P. Lindén* och *Hj. Berg* författade läroboken.

O. E. L. Dahms och *A. Hägermans* läroböcker i svensk historia, allmänt använda i tidsskedets början, ha nästan helt och hållet undanträngts af *C. T. Odhners* lärobok i fäderneslandets historia. *E. Erslevs* lärobok i geografi, allmänt i bruk under 1870-talet, har öfverflyglats af *S. Almquist's* lärobok i samma ämne. Mindre spridda äro *N. Torpsons*, *E. Bergstens* och *F. Bergs* läroböcker i samma ämne. Goda geografiska handböcker ha utgivits af *N. Torpson*.

Den geografiska undervisningen har i hög grad främjats genom kartböcker, som alltmer kommit till användning i folkskolan. Bland folkskolekartografer intaga namnen *T. A. v. Mentzer* och *M. Roth* främsta platsen. Den senares kartböcker äro af förträffligaste slag och ha vunnit en ovanlig omsättning. — Tydligt är, att en lärobokslitteratur, som mer och mer afpassats efter folkskolans behof, skall i betydlig mån hafva bidragit till ett godt resultat af undervisningen i realämnen. En bättre lärarebildning och rikligare tillgång på undervisningsmateriel ha ock gjort läraren bättre rustad för handhavande af undervisningen i dessa ämnen.

Som bekant har riksdagen under en följd af år ställt till folkskolebyråns förfogande ett årligt anslag dels för utarbetandet af tjänliga läroböcker, dels för anskaffande af lämplig undervisningsmateriel i öfrigt, såsom kartor, glober, modeller, hjälpmedel vid åskådningsundervisningen m. m. Detta anslag höjdes 1876 från 10,000 till 15,000 kr. och 1894 till 20,000 kr. En stor del af anslaget har användts till anskaffande af lämplig undervisningsmateriel för realämnen.

Realämnenas ställning blef genom normalplanen af 1878 fastare än tillförne, och dock kan man säga, att ett af dem, nämligen svenska historien, blef ganska styfmoderligt behandladt. Dess läsning skulle inträda först i folkskolans 3:e årsklass och blef sålunda endast föremål för behandling under tvenne läsår. Denna anordning måste med hänsyn till historiens betydelse för utvecklande af ett fosterländskt tänkesätt hos de unga betraktas som ett misstag. Också har den senaste normalplanen skyndat att rätta detsamma och uppfört svenska historien å läroplanen redan i folkskolans första klass. Äfven undervisningen i naturlära börjar numera i samma klass, då den enligt normalplanen af 1878 skulle inträda först i 2:a klassen.

Ehuru de yttre betingelserna för en fruktbringande undervisning i nämnda ämnen numera äro betydligt gynnsammare än vid kvartsekets början, framställa dock folkskoleinspektörerna, som väl konstatera framsteg äfven i denna undervisning, åtskilliga anmärkningar. Särskildt är detta händelsen med undervisningen i svensk historia, hvilken understundom angifves som torr och kompendiös.

leu
inv
en
för
ock
på
äfv
kå
då
de
inf
frå
ge
go.
de
ut
fa
an
sl
er
gi
bi
an
ni
le
sl
p
å
ä
v
g

u
o
c

l
e
c
i

l
l
l
l